

ศิลปะแห่งน้ำหอม (The Art of Perfumes) (1)

น้ำหอมแต่ละกลิ่นนั้นมีย่อประกอบของความหอมจากตั้งแต่สามชนิดหรือมากถึงสิบชนิด ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของแต่ละกลิ่น องค์ประกอบของน้ำหอมที่นำมาเรียงร้อยกลิ่นได้นั้นมีมากกว่าหนึ่งร้อยองค์ประกอบซึ่งเป็นกลิ่นที่ได้จากน้ำมันหอมระเหยจากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ อนุพันธ์สังเคราะห์จากธรรมชาติที่มีกลิ่นหอม และกลิ่นจากการสังเคราะห์ส่วนใหญ่แบ่งแยกได้จากกลุ่มสาร อาทิ แอลกอฮอล์ เอสเทอร์ และเทอร์ปีนส์ นอกจากนี้ยังมีสาร ตรึงกลิ่น (fixative agents) ทั้งจากธรรมชาติและจากการสังเคราะห์ที่มีประโยชน์ในการลดอัตราการระเหยของกลิ่น ช่วยเพิ่มการรับรู้กลิ่นได้มากขึ้นและช่วยให้มีความคงตัวมากขึ้น โดยตัวทำ ละลายที่ใช้ใน น้ำ หอมเป็นของเหลวที่มีน้ำมัน ที่มีความหอม (perfume oil) ละลายอยู่ส่วนใหญ่เป็นเอทานอลร้อยละ 98 และน้ำ

น้ำหอมเป็นสารทางเคมีในเชิงวิทยาศาสตร์และให้ผลกลิ่นหอมในเชิงศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศต้นๆ ที่เริ่มมีหลักฐานของการคิดค้นน้ำหอมและขึ้นชื่อว่าเป็นศาสตร์ชั้นสูง น้ำหอมที่มีคุณภาพเปรียบได้กับภาษาที่ใช้สนับสนุนและเป็นประจักษ์พยานเกี่ยวกับความงามได้อย่างดี

การออกแบบกลิ่นมาจากระดับความเข้มข้น กลุ่มของกลิ่นและระดับของกลิ่นที่อยู่ (notes) โดยความเข้มข้นของ perfumes oil ในน้ำหอมที่มีคุณภาพจะเป็นดังนี้

ชั่วคราว เข้มและใช้ทำนายช่วงเวลาที่ดีที่ผิวหนังของน้ำหอม (Burr 2007) ดังนั้น น้ำหอมที่มีความเข้มข้นสูงจะมีกลิ่นหอมแรงและติดทนนานกว่าน้ำหอมที่มีความเข้มข้นต่ำกว่า โดยสามารถแบ่งน้ำหอมได้เป็น 4 ประเภทตามความเข้มข้นขององค์ประกอบของสารที่ให้กลิ่นหอมในองค์ประกอบแต่ละกลิ่น ได้แก่ parfum (ร้อยละ 15 และ 30), eau de parfum (ร้อยละ 8-15), eau de toilette (ร้อยละ 4-8), eau de cologne (ร้อยละ 2 และ 5) ทั้งนี้ eau de cologne ถูกคิดค้นจากนักปรุงน้ำหอมชาวอิตาเลียนที่อาศัยอยู่ในเมือง Koln (Cologne) ประเทศเยอรมนีในช่วง ค.ศ. 1700 และเป็นแบรนด์ของกลิ่น หอมที่ได้มาจากโรสแมรี่และพืชตระกูลส้มโดยการละลายในไวน์ โกลโลญจึงเป็นน้ำหอมที่มีความเข้มข้นต่ำที่สุดหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “a man’s fine fragrance”

กลุ่มที่สองของน้ำหอมแบ่งกลุ่มตามกลุ่มใหญ่ๆ ของกลิ่น (scent family) และกลุ่มย่อย (subtype) ที่ถูกออกแบบในสมัยโบราณ (ยุค 1900) และในยุคใหม่ (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1945 เป็นต้นมา) กลิ่นของกลุ่มนี้โดยมากมักเป็นกลิ่นของมวลดอกไม้ อาทิ Floral, Chypre, Fougere, Marine/Ozonic, Oriental, Citrus, Green, Gourmand ส่วน scent family subtype อาทิ fresh, aldehyde, amber, fruity, spicy, woody และ animalic

นอกจากนี้น้ำหอมสามารถเชื่อมต่อไปยังภาษาทางเพลง เราจึงแบ่งกลุ่มน้ำหอมได้เป็นกลุ่มตามคุณภาพกลิ่นของน้ำหอม ตามสัญลักษณ์ของดนตรี โดยเรียกตามองค์ประกอบ กลิ่นได้ 3 ระดับ “notes” โดยลำดับแรกคือ Top notes หรือ Head notes เป็นกลิ่นที่ทำให้เกิดความประทับใจครั้งแรกที่ได้กลิ่นน้ำหอมหรือ first impression ของความหอมจากกลิ่นที่มีอนุภาคเล็ก มีน้ำหนักโมเลกุลที่เบา จึงระเหยง่ายและเร็ว ส่วนกลิ่นใน

Middle notes หรือ Heart notes จะระเหยทันทีหลังจากกลิ่น Top notes ได้ระเหยไปแล้ว กลิ่นจากระดับของทั้งสอง notes นี้จะปรากฏในทุกที่ในเวลาเพียง 2 นาที ถึง 1 ชั่วโมงจากการใช้น้ำหอม ส่วน Base notes หรือ Bottom หรือ Dry down จะปรากฏกลิ่นในขณะที่ Middle notes กำลังจะระเหยจางออกไป กลุ่มองค์ประกอบทางเคมีส่วนใหญ่จะเป็นสารที่ช่วยตรึงกลิ่นที่ใช้ในการจับยึดกลิ่นและช่วยเพิ่มความแรงของกลิ่นเบาๆ ของ Top notes และ Middle notes กลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นองค์ประกอบของสารที่มีมวลโมเลกุลใหญ่และหนักที่จะค่อยๆ ระเหยออกไปและจะได้รับกลิ่นเมื่อได้ใช้น้ำหอมไปแล้ว 30 นาที และสามารถให้กลิ่นหอมได้ 24 ชั่วโมง หรือมากกว่าหลังจากการใช้น้ำหอม อัตราการระเหยขององค์ประกอบน้ำหอมในแต่ละลำดับของ notes ที่มีความแตกต่างกันของขนาดโมเลกุลนั้นหมายความว่า เราจะได้กลิ่นของน้ำหอมที่มีกลิ่นไม่เหมือนเดิมตั้งแต่แรกที่ใช้สเปรย์น้ำหอมจนถึงระยะเวลาถึง 3 ชั่วโมงต่อมา

คุณภาพของน้ำหอมยังสามารถแบ่งได้หลายชนิด ดังนี้ aromatic, fragrance, pungent, redolent, stinky exhaust หรือแบ่งตามสิ่งกระตุ้นการรับกลิ่นและการอธิบายกลิ่น อาทิ floral หรือ fruity เป็นกลิ่นของน้ำหอมที่มาจากดอกไม้และผลไม้ ไม่ใช่กลิ่นจากวัตถุดิบเอง

การใช้คำศัพท์ที่ได้มาจากอารมณ์ ความรู้สึก อาทิ ซ็อกโกแลต มีกลิ่นหวาน เป็นกลิ่นแห่งความหวาน (sweet) ส่วนใหญ่มักมีกลิ่นแห่งความเขียว (green) เป็นต้น (Herz 2005 และ Herz 2008) ได้มีการอธิบายว่าถึงความเป็นไปได้ว่าเพราะอะไร ความรู้สึกในการได้กลิ่นของคนเรานั้นไม่ได้เชื่อมต่อกับความสามารถทางภาษา

โดยในแต่ละบุคคลมีระบบความรู้สึกที่ไม่เหมือนกัน การได้รับกลิ่นจะไม่ได้ส่งไปแปลผลยังระบบประสาท โดยต่อมทาลามัสก่อนที่จะไปยังต่อมคอร์เท็กซ์ ทั้งๆ ที่ต่อมทาลามัสเกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา แต่การได้กลิ่น เกิดจากสมองซีกขวาที่มีขนาดใหญ่จะเป็นสิ่งชี้นำระบบการได้กลิ่น ในขณะที่กระบวนการด้านภาษามาจากสมองซีกซ้าย นอกจากนี้ยังพบว่ามีการทำงานประสานกันระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างกลิ่นและภาษา (Walla et al. 2003)

ดังนั้นน้ำหอม (Perfume) จึงประกอบด้วยกลิ่นหอมหรือน้ำมันหอมระเหยที่นำมาซึ่งกลิ่นแห่งความเบิกบาน ยินดี กลิ่นที่ใช้คล้ายกันมาจากองค์ประกอบจากธรรมชาติ เช่น เครื่องเทศ ไม้ ดอกไม้ หญ้า เรซิน ใบไม้ รากไม้ ดอกไม้แรกแย้ม ยางไม้ และจากสารที่ถูกกำจัดออกของสัตว์บางชนิด เช่น กลิ่นจากสัตว์ น้ำหอมจากสารสกัดอวัยวะของวาฬที่เรียกว่าอำพันทะเล และน้ำหอมจากสารสกัดจากขนแพะ ซึ่งเป็นงานวิจัยของ วว. ที่ผ่านมาและกำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ น้ำหอมสามารถบ่งบอกและสื่อสารถึงบุคลิกภาพ ความแตกต่าง ความเป็นส่วนตัว เอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล ออกสู่ภายนอกให้ผู้อื่นได้รับรู้ถึงสิ่งที่ผู้ใช้น้ำหอมอยากจะสื่อสารออกมา และกลิ่นของน้ำหอมมีอิทธิพลต่ออารมณ์ ความรู้สึก การยอมรับ สัญชาตญาณบางอย่าง และความคิดของผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี

ดร.พนินฐา ชวนะนรเศรษฐ์
 ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพร
 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)